

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

19 iunie 2019 *

„Trimitere preliminară – Achiziții publice – Directiva 2014/24/UE – Articolul 57 alineatul (4) literele (c) și (g) – Atribuire a contractelor de achiziții publice de servicii – Motive de excludere facultative de la participarea la o procedură de achiziție publică – Abatere profesională gravă care pune sub semnul întrebării integritatea operatorului economic – Reziliere a unui contract anterior ca urmare a deficiențelor în executarea lui – Acțiune în justiție care împiedică autoritatea contractantă să aprecieze neîndeplinirea obligațiilor contractuale până la soluționarea procedurii jurisdicționale”

În cauza C-41/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunale amministrativo regionale della Campania (Tribunalul Administrativ Regional din Campania, Italia), prin decizia din 22 noiembrie 2017, primită de Curte la 22 ianuarie 2018, în procedura

Meca Srl

împotriva

Comune di Napoli,

cu participarea:

Sirio Srl,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul M. Vilaras, președinte de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședinta Curții, și domnii D. Šváby (raportor), S. Rodin și N. Piçarra, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: domnul R. Schiano, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 decembrie 2018,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Comune di Napoli, de A. Andreottola și de A. Cuomo, avocați;
- pentru Sirio Srl, de L. Lentini și de C. Sito, avocați;

* Limba de procedură: italiana.

- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de C. Colelli și de C. Pluchino, avvocati dello Stato;
 - pentru guvernul maghiar, de G. Koós, de M. Z. Fehér și de A. Pokoraczki, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de G. Gattinara, de P. Ondrůšek și de L. Haasbeek, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 7 martie 2019,
- pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 57 alineatul (4) din Directiva 2014/24/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE (JO 2014, L 94, p. 65).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Meca Srl, pe de o parte, și Comune di Napoli (Municipalitatea Napoli, Italia), pe de altă parte, în legătură cu decizia Municipality Napoli de a autoriza Sirio Srl să își continue participarea la o procedură de cerere de ofertă.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (101) și (102) ale Directivei 2014/24 enunță:
„(101) Autorităților contractante ar trebui să li se ofere [...] posibilitatea de a exclude operatorii economici care s-au dovedit a nu fi fiabili, de exemplu din motive de încălcare a obligațiilor de mediu sau sociale, inclusiv a normelor privind accesibilitatea pentru persoanele cu handicap sau alte forme de comitere a unei abateri profesionale grave, cum ar fi încălcări ale normelor de concurență sau a drepturilor de proprietate intelectuală. Ar trebui să se clarifice faptul că abaterile profesionale grave pot arunca un dubiu asupra integrității unui operator economic și astfel fac ca operatorul economic să devină inadecvat pentru a i se atribui un contract de achiziții publice, chiar dacă operatorul economic deține capacitatea tehnică și economică de a executa contractul.

Ținând seama de faptul că autoritatea contractantă va fi responsabilă pentru consecințele eventualei sale decizii eronate, autoritățile contractante ar trebui, de asemenea, să dispună în continuare de libertatea de a considera că a existat o abatere profesională gravă, în cazul în care, înainte de luarea unei decizii finale și obligatorii privind prezența motivelor obligatorii de excludere, pot demonstra, prin orice mijloace adecvate, că operatorul economic a încălcat obligațiile care îi revin, inclusiv obligațiile legate de plata impozitelor sau a contribuțiilor la asigurările sociale, cu excepția unor dispoziții contrare ale dreptului intern. Acestea ar trebui, de asemenea, să fie în măsură să excludă candidați sau ofertanți a căror performanță în alte contracte de achiziții publice din trecut a arătat deficiențe majore în ceea ce privește cerințele de fond, de exemplu, nerespectarea obligației de a furniza sau de a executa, deficiențe semnificative ale produsului sau ale serviciului furnizat, ceea ce le face inutilizabile pentru scopul propus, sau un comportament necorespunzător care aruncă îndoieli serioase cu privire la fiabilitatea operatorului economic. Legislația națională ar trebui să prevadă o durată maximă pentru aceste excluderi.

Atunci când aplică motive facultative pentru excludere, autoritățile contractante ar trebui să fie atente în mod special la principiul proporționalității. Neregulile minore ar trebui să ducă la excluderea unui operator economic doar în circumstanțe excepționale. Cu toate acestea, cazurile repetate de nereguli minore pot arunca asupra fiabilității unui operator economic un dubiu care ar putea justifica excluderea lui.

- (102) Cu toate acestea, ar trebui să se prevadă posibilitatea ca operatorii economici să adopte măsuri de conformare pentru remedierea consecințelor infracțiunilor penale sau ale abaterilor și prevenirea în mod eficient a repetării acestora. Măsurile respective ar putea consta, în special, în măsuri legate de personal sau de organizare, cum ar fi ruperea legăturilor cu persoanele sau organizațiile implicate în comportamentul ilicit, măsuri adecvate de reorganizare a personalului, implementarea unor sisteme de raportare și de control, crearea unei structuri interne de audit care să monitorizeze respectarea legislației și adoptarea unor norme interne de responsabilizare și de compensare. În cazul în care aceste măsuri oferă garanții suficiente, operatorul economic în cauză nu ar mai trebui să fie exclus doar din aceste motive. Operatorii economici ar trebui să aibă posibilitatea de a solicita examinarea măsurilor de conformare luate în vederea unei posibile admiteri la procedura de achiziții publice. Cu toate acestea, ar trebui să se lase la latitudinea statelor membre să stabilească condițiile procedurale și de fond exacte aplicabile în astfel de cazuri. Acestea ar trebui să aibă, în special, libertatea de a decide dacă permit fiecărei autorități contractante să efectueze evaluările relevante sau dacă doresc să încredințeze această sarcină altor autorități la nivel central sau descentralizat.”

- 4 Articolul 57 din această directivă, intitulat „Motive de excludere”, prevede:

„[...]

- (4) Autoritățile contractante pot exclude sau statele membre le pot solicita acestora să excludă de la participarea la o procedură de achiziție publică orice operator economic aflat în oricare din următoarele situații:

[...]

- (c) dacă autoritatea contractantă poate demonstra prin mijloace adecvate că operatorul economic se face vinovat de o abatere profesională gravă, care pune sub semnul întrebării integritatea sa;

[...]

- (g) dacă operatorul economic a dat dovadă de deficiențe semnificative sau persistente la îndeplinirea unei cerințe de fond prevăzute de un contract de achiziții publice anterior, de un contract anterior încheiat cu o entitate contractantă sau de un contract de concesiune anterior care au dus la încetarea anticipată a respectivului contract anterior, daune-interese sau alte sancțiuni comparabile;

[...]

- (5) Autoritățile contractante exclud, în orice moment în cursul procedurii, un operator economic în cazul în care se constată că acesta se află, având în vedere faptele comise sau omise, fie înainte, fie în cursul procedurii, în una dintre situațiile menționate la alineatele (1) și (2).

În orice moment în cursul procedurii, autoritățile contractante pot să excludă sau statele membre le pot solicita să excludă un operator economic în cazul în care se constată că operatorul economic se află, având în vedere faptele comise sau omise, fie înainte, fie în cursul procedurii, în una dintre situațiile menționate la alineatul (4).

(6) Orice operator economic care se află în una dintre situațiile menționate la alineatele (1) și (4) poate furniza dovezi care să arate că măsurile luate de operatorul economic sunt suficiente pentru a demonstra fiabilitatea acestuia, în ciuda existenței unui motiv relevant de excludere. Dacă astfel de dovezi sunt considerate suficiente, operatorul economic în cauză nu este exclus de la procedura de achiziție.

În acest scop, operatorul economic dovedește că a plătit sau s-a angajat să plătească o compensație în ceea ce privește eventualele prejudicii cauzate prin infracțiune sau prin abatere, că a clarificat complet faptele și împrejurările, cooperând activ cu autoritățile însărcinate cu investigația și că a luat măsuri concrete la nivel tehnic, organizațional și în materie de personal, adecvate pentru a preveni orice noi infracțiuni sau abateri.

Măsurile luate de către operatorii economici sunt evaluate ținând seama de gravitatea și de circumstanțele particulare ale infracțiunii sau ale abaterii. În cazul în care măsurile sunt considerate insuficiente, operatorul economic primește o expunere a motivelor respectivei decizii.

Un operator economic care a fost exclus prin hotărâre definitivă de la participarea la procedurile de achiziții publice sau de atribuire de concesiuni nu are dreptul să facă uz de posibilitatea prevăzută în temeiul prezentului alineat în statele membre în care hotărârea produce efecte în timpul perioadei de excludere care rezultă din respectiva hotărâre.

(7) Prin intermediul unui act legislativ sau administrativ național și cu respectarea dreptului Uniunii, statele membre precizează condițiile de aplicare a prezentului articol. Acestea stabilesc, în special, perioada maximă de excludere dacă operatorul economic nu ia niciun fel de măsuri, astfel cum este prevăzut la alineatul (6), pentru a-și demonstra fiabilitatea. În cazul în care perioada de excludere nu a fost stabilită prin hotărâre definitivă, respectiva perioadă nu trebuie să depășească cinci ani de la data condamnării pronunțate prin hotărârea definitivă, în cazurile menționate la alineatul (1), și trei ani de la data evenimentului relevant, în cazurile prevăzute la alineatul (4)."

Dreptul italian

- 5 Articolul 80 alineatul 5 litera c) din decreto legislativo n. 50 Codice dei contratti pubblici (Decretul legislativ nr. 50 privind Codul privind contractele de achiziții publice) din 18 aprilie 2016 (supliment ordinar la GURI nr. 91 din 19 aprilie 2016, denumit în continuare „Codul privind contractele de achiziții publice”) prevede:

„Autoritățile contractante exclud de la participarea la o procedură de achiziții publice un operator economic în una dintre următoarele situații, care poate viza și un subcontractor într-unul din cazurile prevăzute la articolul 105 alineatul 6, atunci când:

[...]

- c) autoritățile contractante dovedesc, prin mijloace adecvate, că operatorul economic s-a făcut vinovat de abateri profesionale grave, care pun sub semnul întrebării integritatea sau fiabilitatea sa. Printre acestea se înscriu: deficiențele semnificative în executarea unui contract de achiziții publice sau de concesiune anterior care au dus la încetarea anticipată a acestuia, neatacată în justiție sau confirmată în urma unei proceduri judiciare, sau care au condus la pronunțarea unei hotărâri de obligare la repararea prejudiciului sau de aplicare a altor sancțiuni; tentativa de influențare în mod nepermis a procesului decizional al autorității contractante sau de obținere a unor informații confidențiale în avantajul propriu; furnizarea, inclusiv prin neglijență, a unor informații false sau înșelătoare de natură să influențeze deciziile privind excluderea, selecția sau atribuirea ori omiterea informațiilor necesare pentru desfășurarea corectă a procedurii de selecție;

[...]"

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 6 Municipality Napoli a lansat o cerere de ofertă în vederea atribuirii unui contract de achiziții publice de servicii de restaurant pentru școli pentru anul școlar 2017/2018. Acest contract era divizat în zece loturi, fiecare dintre loturi corespunzând unui dintre sectoarele Municipality Napoli.
- 7 Din decizia de trimitere reiese că, pentru anul școlar anterior, Sirio încheiase cu Municipality Napoli un contract de prestări de servicii de restaurant pentru școli privind două loturi, care a fost reziliat în luna mai 2017, ca urmare a unor cazuri de intoxicație alimentară cauzate de prezența bacteriilor coliforme în mâncarea servită într-o cantină școlară.
- 8 În această privință, după ce analizele efectuate de Agenzia regionale per la protezione ambientale della Campania (ARPAC) [(Agenția regională pentru protecția mediului din Campania, Italia) (ARPAC)] pe eșantioane de alimente conservate de conducerea școlii în cauză au confirmat prezența bacteriilor coliforme, în special în carnea de vită fiartă, contractul de achiziții publice de servicii de restaurant pentru școli pentru anul școlar 2016/2017 a fost atribuit Meca, care fusese clasată pe poziția a doua la finalul procedurii referitoare la cererea de ofertă organizată în vederea atribuirii acestui contract de achiziții publice.
- 9 În cadrul participării sale la cererea de ofertă menționată la punctul 6 din prezenta hotărâre, Sirio a declarat în mod expres că, „prin decizia [...] din 29 iunie 2017, Municipality Napoli a pronunțat rezilierea contractului [...] din 9 mai 2017 din cauza unui caz de intoxicație alimentară” și că această reziliere de contract făcea obiectul unei acțiuni introduse la Tribunale di Napoli (Tribunalul din Napoli, Italia).
- 10 Prin procesul verbal din 1 august 2017, autoritatea contractantă a autorizat Sirio să își continue participarea la această cerere de ofertă pentru lotul pentru care depusese o ofertă. Meca a contestat participarea societății Sirio la respectiva cerere de ofertă la Tribunale amministrativo regionale della Campania (Tribunalul Administrativ Regional din Campania, Italia), fără a aștepta adoptarea deciziei Municipality Napoli de atribuire a contractului în discuție în litigiul principal, care a intervenit la 7 noiembrie 2017 și a atribuit contractul societății Sirio.
- 11 Meca consideră că Sirio nu ar fi trebuit să fie autorizată să continue procedura de achiziții publice, din moment ce contractul încheiat cu Municipality Napoli, în vederea furnizării unui serviciu de restaurant pentru școli pentru anul școlar 2016/2017, fusese reziliat de aceasta ca urmare a unei intoxicații alimentare a elevilor și a personalului didactic.
- 12 În susținerea acțiunii formulate la instanța de trimitere, Meca reproșează Municipality Napoli că nu a făcut o apreciere cu privire la gravitatea încălcării săvârșite de Sirio în cadrul executării contractului de achiziții publice de restaurant pentru școli, pentru anul școlar 2016/2017, în pofida articolului 80 alineatul 5 litera c) din Codul privind contractele de achiziții publice care îl abilitază să dovedească, „prin mijloace adecvate, că operatorul economic se face vinovat de abateri profesionale grave, care pun sub semnul întrebării integritatea sau fiabilitatea sa”. Potrivit Meca, contestarea de către Sirio, la o instanță civilă, a rezilierii contractului de prestări de servicii menționat la punctul 7 din prezenta hotărâre nu poate priva autoritatea contractantă de această prerogativă. Astfel, având în vedere apariția unei intoxicații alimentare în luna mai 2017, Municipality Napoli nu ar fi trebuit să admită în mod automat participarea Sirio la cererea de ofertă în discuție în litigiul principal.
- 13 Atât Municipality Napoli, cât și Sirio consideră, dimpotrivă, că acțiunea formulată de aceasta din urmă la Tribunale di Napoli (Tribunalul din Napoli) împiedica autoritatea contractantă să facă vreo apreciere cu privire la fiabilitatea acesteia din urmă.

- 14 Instanța de trimitere arată că poziția Municipality Napoli și a societății Sirio nu este lipsită de temei, întrucât, potrivit jurisprudenței instanțelor italiene, din articolul 80 alineatul 5 litera c) din Codul privind contractele de achiziții publice se deduce că ofertantul care a săvârșit nereguli în executarea unui contract de achiziții publice anterior trebuie să fie admis să participe la o procedură de cerere de ofertă ulterioară dacă a introdus o acțiune, încă pendinte, împotriva rezilierii contractuale intervenite în urma deficiențelor respective.
- 15 Instanța de trimitere consideră că dreptul Uniunii ar putea, însă, să se opună unei dispoziții naționale precum articolul 80 alineatul 5 litera c) din Codul privind contractele de achiziții publice. Astfel, această dispoziție ar conduce la lipsirea de efect a motivului de excludere facultativ prevăzut de aceasta din moment ce marja de apreciere a autorității contractante este redusă la zero în cazul unei contestații contencioase a unei rezilieri contractuale anterioare. Or, deși Curtea nu a avut încă ocazia să interpreteze articolul 57 alineatul (4) din Directiva 2014/24, din jurisprudența Curții referitoare la articolul 45 alineatul (2) din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO 2004, L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 114), dispoziție pe care articolul 57 alineatul (4) din Directiva 2014/24 a abrogat-o, ar rezulta că dreptul Uniunii respinge orice automatism în ceea ce privește decizia de excludere facultativă pentru abatere profesională gravă, întrucât o astfel de decizie trebuie să țină seama de principiul proporționalității.
- 16 În mod reciproc, principiile proporționalității și efectivității ar trebui să interzică orice automatism în caz de imposibilitate de a exclude un operator economic. Prin urmare, prin împiedicarea autorității contractante să formuleze o apreciere motivată cu privire la gravitatea abaterii profesionale la originea rezilierii unui contract anterior pentru motivul că rezilierea acestui contract este contestată în fața unei instanțe civile, articolul 80 alineatul 5 din Codul privind contractele de achiziții publice ar încălca principiile menționate și, prin urmare, Directiva 2014/24. Astfel, potrivit instanței de trimitere, articolul 57 alineatul (4) litera (g) din această directivă nu ar impune nicidecum o constatare definitivă și, prin urmare, pe cale jurisdicțională, a responsabilității ofertantului căruia îi este atribuit contractul.
- 17 În plus, din Hotărârea din 13 decembrie 2012, Forposta și ABC Direct Contact (C-465/11, EU:C:2012:801), ar reieși că o „abatere profesională” este un motiv de excludere atunci când aceasta prezintă caracteristici de gravitate obiectivă. Or, potrivit dreptului italian, rezultatul participării la o cerere de ofertă ar fi condiționat de un eveniment de natură potestativă, și anume decizia de a introduce o acțiune în justiție îndreptată împotriva rezilierii unui contract anterior.
- 18 În sfârșit, reglementarea italiană ar fi incompatibilă și cu finalitățile prevăzute în considerentul (102) al Directivei 2014/24, care a introdus mecanismul de „conformare” a ofertanților. Astfel, admiterea în mod automat a participării la procedură care derivă din introducerea unei acțiuni în justiție în materie civilă împotriva rezilierii unui contract anterior ar descuraja adoptarea de măsuri de conformare din partea întreprinderilor, chiar dacă acestea ar fi necesare pentru a evita repetarea unor comportamente care au condus la rezilierea respectivă.
- 19 În acest context, Tribunale amministrativo regionale della Campania (Tribunalul Administrativ Regional din Campania) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Principiile Uniunii Europene ale protecției încrederii legitime și securității juridice, prevăzute de [Tratatul TFUE], și principiile care decurg din acestea, cum sunt egalitatea de tratament, nediscriminarea, proporționalitatea și efectivitatea, prevăzute de Directiva [2014/24], precum și dispozițiile articolului 57 alineatul (4) [literale (c) și (g)] din directiva menționată se opun aplicării unei reglementări naționale precum cea cuprinsă la articolul 80 alineatul 5 litera c) din [Codul privind contractele de achiziții publice], potrivit căreia atacarea în justiție a unor deficiențe semnificative de care s-a dat dovadă în derularea unei proceduri anterioare de achiziții publice, care au [dus] la încetarea anticipată a unui contract de achiziții publice anterior, împiedică, până la soluționarea

definitivă a litigiului civil, efectuarea de către autoritatea contractantă a vreunei evaluări cu privire la fiabilitatea ofertantului și fără ca întreprinderea să fi demonstrat adoptarea măsurilor de *self-cleaning* destinate să remedieze încălcările și să prevină repetarea acestora?”

Cu privire la întrebarea preliminară

Observații introductive

- 20 În primul rând, din dosarul prezentat Curții reiese că valoarea estimată a contractului în discuție în litigiul principal se ridică la 1 127 660 de euro și depășește, prin urmare, pragul de 750 000 de euro prevăzut la articolul 4 litera (d) din Directiva 2014/24 pentru contractele de achiziții publice de servicii pentru servicii specifice enumerate în anexa XIV la această directivă. Rezultă că directiva respectivă este aplicabilă litigiului principal și că întrebarea adresată de instanța de trimitere trebuie înțeleasă exclusiv în lumina dispozițiilor aceleiași directive.
- 21 În al doilea rând, în cursul ședinței care a avut loc în fața Curții, guvernul italian a susținut că interpretarea articolului 80 alineatul 5 litera c) din Codul privind contractele de achiziții publice, prezentată de instanța de trimitere în cererea sa de decizie preliminară, nu ar mai corespunde noului drept italian în vigoare.
- 22 Cu toate acestea, într-o situație în care par să existe divergențe în ceea ce privește reglementarea națională aplicabilă, dintr-o jurisprudență constantă reiese că, în cadrul procedurii preliminare prevăzute la articolul 267 TFUE, nu revine Curții sarcina de a indica dispozițiile naționale pertinente aplicabile în litigiul principal. O astfel de prerogativă aparține numai instanței de trimitere care, stabilind cadrul juridic intern, acordă în același timp Curții posibilitatea de a furniza toate elementele de interpretare legate de dreptul Uniunii care să permită instanței de trimitere să analizeze conformitatea unei legislații naționale cu reglementarea Uniunii (Hotărârea din 26 iunie 2008, Burda, C-284/06, EU:C:2008:365, punctul 39).
- 23 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată de instanța de trimitere tocmai pe baza elementelor de fapt și de drept, astfel cum reies din decizia de trimitere.

Cu privire la fond

- 24 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 57 alineatul (4) literele (c) și (g) din Directiva 2014/24 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia introducerea unei acțiuni în justiție împotriva deciziei de reziliere a unui contract de achiziții publice luate de o autoritate contractantă ca urmare a unor deficiențe semnificative survenite în timpul executării sale împiedică autoritatea contractantă care lansează o nouă cerere de ofertă să facă vreo apreciere, în faza de selecție a ofertanților, cu privire la fiabilitatea operatorului vizat de această reziliere.
- 25 În primul rând, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 32 din concluziile sale, textul articolului 57 alineatul (4) din Directiva 2014/24 este suficient de apropiat de cel al articolului 45 alineatul (2) din Directiva 2004/18, dispoziție pe care a abrogat-o, pentru ca interpretarea solicitată de instanța de trimitere să se poată inspira din jurisprudența Curții referitoare la această din urmă dispoziție.
- 26 Astfel, atunci când a fost chemată să interpreteze cauzele de excludere facultative, precum cele prevăzute la articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) sau (g) din Directiva 2004/18, singurele dispoziții care nu făceau trimitere la dreptul național, Curtea s-a întemeiat pe articolul 45 alineatul (2) al doilea paragraf din această directivă, în temeiul căruia statele membre precizează, cu respectarea

dreptului Uniunii, condițiile de aplicare a respectivului alineat (2) pentru a încadra într-un mod mai strict marja de apreciere a acestor state și pentru a defini, ea însăși, domeniul de aplicare al cauzei de excludere facultative în litigiu (a se vedea în special Hotărârea din 13 decembrie 2012, Forposta și ABC Direct Contact, C-465/11, EU:C:2012:801, punctele 25-31).

- 27 În această privință, nu se poate nega că Directiva 2014/24 restrânge marja de apreciere a statelor membre. Astfel, în timp ce trimiterea la legislațiile și la reglementările naționale era prevăzută în cinci dintre cele șapte ipoteze care figurează la articolul 45 alineatul (2) din Directiva 2004/18, în prezent, dintre cele nouă ipoteze avute în vedere la articolul 57 alineatul (4) din Directiva 2014/24, numai ipoteza menționată la litera (b) a acestui alineat (4) conține o astfel de trimitere.
- 28 În al doilea rând, potrivit articolului 57 alineatul (4) din Directiva 2014/24, „[a]utoritățile contractante pot exclude sau statele membre le pot solicita acestora să excludă de la participarea la o procedură de achiziție publică orice operator economic aflat în oricare din situațiile [menționate la această dispoziție]”. Astfel, din textul dispoziției respective rezultă că autoritățile contractante, iar nu instanța națională, sunt cele cărora le-a fost încredințată sarcina de a aprecia dacă un operator economic trebuie să fie exclus dintr-o procedură de achiziții publice.
- 29 În al treilea rând, posibilitatea de care dispune orice autoritate contractantă de a exclude un ofertant de la o procedură de achiziții publice este menită în special să îi permită să aprecieze integritatea și fiabilitatea fiecăruia dintre ofertanți, astfel cum dovedesc articolul 57 alineatul (4) literele (c) și (g), precum și considerentul (101) al Directivei 2014/24.
- 30 Într-adevăr, după cum a subliniat domnul avocat general la punctele 42 și 43 din concluzii, aceste două motive de excludere au la bază un element esențial al relației dintre ofertantul câștigător al contractului și autoritatea contractantă, și anume fiabilitatea primului, pe care se întemeiază încrederea acordată acestuia de autoritatea respectivă. Astfel, considerentul (101) primul paragraf al acestei directive enunță că autoritățile contractante au posibilitatea de a exclude „operatorii economici care s-au dovedit a nu fi fiabili”, în timp ce al doilea paragraf ia în considerare, în executarea contractelor de achiziții publice anterioare, „un comportament necorespunzător care aruncă îndoieli serioase cu privire la fiabilitatea operatorului economic”.
- 31 În al patrulea rând, potrivit articolului 57 alineatul (5) din Directiva 2014/24, autoritățile contractante trebuie să poată exclude un operator economic „în orice moment în cursul procedurii”, iar nu numai după ce o instanță judecătorească și-a pronunțat hotărârea, ceea ce constituie un indiciu suplimentar al voinței legiuitorului Uniunii de a permite autorității contractante să își facă propria apreciere cu privire la faptele comise sau omise, fie înainte, fie în cursul procedurii de achiziții, în una dintre situațiile menționate la articolul 57 alineatul (4) din această directivă.
- 32 În sfârșit, dacă o autoritate contractantă ar trebui să fie în mod automat ținută de o apreciere făcută de un terț, i-ar putea fi dificil să acorde o atenție deosebită principiului proporționalității în momentul aplicării cauzelor de excludere facultative. Or, potrivit considerentului (101) din Directiva 2014/24, acest principiu implică în special ca, înainte de a decide excluderea unui operator economic, o astfel de autoritate să ia în considerare caracterul minor al neregulilor săvârșite sau repetarea unor nereguli minore.
- 33 Astfel, reiese în mod clar, după cum a arătat domnul avocat general la punctele 35 și 36 din concluziile sale, că puterea de apreciere a statelor membre nu este absolută și că, odată ce un stat membru decide să includă una dintre cauzele de excludere facultative prevăzute de Directiva 2014/24, acesta trebuie să respecte caracteristicile sale esențiale, astfel cum sunt menționate în directivă. Specificând că statele membre precizează „condițiile de aplicare a prezentului articol”, „cu respectarea dreptului Uniunii”, articolul 57 alineatul (7) din Directiva 2014/24 le împiedică pe acestea să denatureze cauzele de excludere facultative stabilite la această dispoziție sau să ignore obiectivele sau principiile care inspiră fiecare dintre aceste cauze.

- 34 Or, astfel cum s-a arătat la punctul 28 din prezenta hotărâre, reiese din textul articolului 57 alineatul (4) din Directiva 2014/24 că legiuitorul Uniunii a intenționat să încredințeze autorității contractante, și doar acesteia, în faza de selecție a ofertanților, sarcina de a aprecia dacă un candidat sau un ofertant trebuie să fie exclus de la o procedură de achiziții publice.
- 35 Pe baza considerațiilor care precedă trebuie să se răspundă instanței de trimitere.
- 36 Astfel cum reiese din decizia de trimitere, articolul 80 alineatul 5 litera c) din Codul privind contractele de achiziții publice abilitază o autoritate contractantă să excludă dintr-o procedură de cerere de ofertă un operator economic atunci când, printre altele, aceasta demonstrează, prin mijloace adecvate, în primul rând, că acest operator s-a făcut vinovat de abateri profesionale grave de natură să pună sub semnul întrebării integritatea sau fiabilitatea sa, în al doilea rând, că aceste abateri profesionale grave, care pot rezulta din deficiențe semnificative survenite în timpul executării unui contract anterior de achiziții publice, au condus la rezilierea contractului încheiat cu autoritatea contractantă, la acordarea de daune interese sau la o altă sancțiune comparabilă și, în al treilea rând, că această reziliere nu a fost atacată în instanță sau a fost confirmată în urma unei proceduri jurisdicționale.
- 37 Este evident că o dispoziție națională precum articolul 80 alineatul 5 litera c) din Codul privind contractele de achiziții publice nu este de natură să mențină efectul util al cauzei de excludere facultative prevăzute la articolul 57 alineatul (4) litera (c) sau (g) din Directiva 2014/24.
- 38 Astfel, puterea de apreciere pe care articolul 57 alineatul (4) din Directiva 2014/24 o conferă autorității contractante este paralizată prin simplul fapt al introducerii de către un candidat sau un ofertant a unei acțiuni îndreptate împotriva rezilierii unui contract anterior de achiziții publice al cărui semnatar era, chiar dacă comportamentul său a părut suficient de deficient pentru a justifica această reziliere.
- 39 În plus, o normă precum cea prevăzută la articolul 80 alineatul 5 litera c) din Codul privind contractele de achiziții publice nu încurajează în mod vădit un ofertant câștigător, vizat de o decizie de reziliere a unui contract anterior de achiziții publice, să adopte măsuri corective. În această măsură, o astfel de regulă este susceptibilă să încalce dispozițiile articolului 57 alineatul (6) din Directiva 2014/24.
- 40 Astfel, această directivă inovează în special prin consacrarea, la articolul 57 alineatul (6), a mecanismului măsurilor corective (*self-cleaning*). Acest sistem, care se aplică operatorilor economici care nu au fost excluși printr-o hotărâre definitivă, urmărește să încurajeze un operator economic care se află într-una din situațiile menționate la articolul 57 alineatul (4) din directiva respectivă, să furnizeze dovezi pentru a atesta că măsurile luate sunt suficiente pentru a dovedi fiabilitatea sa, în ciuda existenței unei cauze de excludere facultative pertinente. Dacă aceste dovezi sunt considerate suficiente, operatorul economic în cauză nu trebuie să fie exclus din procedura de achiziții. În acest scop, operatorul economic trebuie să dovedească că a plătit sau s-a angajat să plătească o compensație în ceea ce privește eventualele prejudicii cauzate prin infracțiune sau prin abatere, că a clarificat complet faptele și împrejurările, cooperând activ cu autoritățile însărcinate cu investigația, și că a luat măsuri concrete la nivel tehnic, organizațional și în materie de personal, adecvate pentru a preveni orice noi infracțiuni sau abateri.
- 41 În această privință, măsurile corective subliniază, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 44 din concluziile sale, importanța acordată fiabilității operatorului economic, acest element influențând profund cauzele de excludere referitoare la caracteristicile subiective ale ofertantului.
- 42 Prin urmare, având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 57 alineatul (4) literele (c) și (g) din Directiva 2014/24 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia introducerea unei acțiuni în justiție împotriva deciziei de reziliere a unui contract de achiziții publice luate de o autoritate contractantă ca urmare a

unor deficiențe semnificative survenite în timpul executării sale împiedică autoritatea contractantă care lansează o nouă cerere de ofertă să facă vreo apreciere, în faza de selecție a ofertanților, cu privire la fiabilitatea operatorului vizat de această reziliere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 43 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 57 alineatul (4) literele (c) și (g) din Directiva 2014/24/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia introducerea unei acțiuni în justiție împotriva deciziei de reziliere a unui contract de achiziții publice luate de o autoritate contractantă ca urmare a unor deficiențe semnificative survenite în timpul executării sale împiedică autoritatea contractantă care lansează o nouă cerere de ofertă să facă vreo apreciere, în faza de selecție a ofertanților, cu privire la fiabilitatea operatorului vizat de această reziliere.

Semnături